

MO‘JAZ ME‘MORIY SHAKLLAR BILAN BOG‘LIQ QURILMALAR

Xamidova Dildora Abduxakimovna
Samarqand Davlat Arxitektura-Qurilish universiteti

Anotasiya Ushbu maqolada, Dekorativ shakllar, dekorativ haykallar, favvoralar, dekorativ jomlar, dekorativ suv havzalari, dekorativ devorlar, trelyajlar, alpinariyalar va boshqalar, foyda olish xarakteriga ega utilitar shakllar - savdo kioskalari, o‘rindiqlar, to‘siqlar, ko‘rsatkich belgilari va boshqalarga bo‘linganligi to‘g‘risida so‘z boradi.

Калит сўзлар: Классик, италян, барокко, вилла, яшил заллар, француз классицизми, мунтазам ва пейзажи, боскет, ренессанс даври, ландшафт архитетураси.

Mo‘jaz arxitekturaviy shakllar—bu landshaft arxitekturasi obyektlarini tashkil etish uchun ishlatiladigan kichik inshootlar bo‘lib, obyekt hududining estetik landshaft ko‘rinishini boyitish va odamlar dam olish qulayliklarini oshirish uchun xizmat qiladi.

Mo‘jaz arxitekturaviy shakllar kuyidagi turlarga bo‘linadi:

Dekorativ shakllar, dekorativ haykallar, favvoralar, dekorativ jomlar, dekorativ suv havzalari, dekorativ devorlar, trelyajlar, alpinariyalar va boshqalar;

- foyda olish xarakteriga ega utilitar shakllar - savdo kioskalari, o‘rindiqlar, to‘siqlar, ko‘rsatkich belgilari va boshqalar.

Utilitar xarakterga ega bo‘lgan mo‘jaz arxitekturaviy shakllar o‘z navbatida bir necha turlarga bo‘linadi:

- relefni tashkil etadigan va bezaydigan mo‘jaz arxitekturaviy shakllar- ochiq zinapoyalar, panduslar, tirkak devorlar, qiyaliklar;

- o‘simliklar uchun qurilmalar-guldonlar, pergolalar, trelyajlar;

- sun‘iy suv havzalari va qurilmalari-basseynlar, prudlar, pog‘onali sharsharalar, shalolalar, suv ichish favvorachalari, suv karusellari va boshqalar;

- o‘rab olish uchun mo‘jaz arxitekturaviy shakllar-to‘siqlar, devorlar, pardevorlar (parapetlar);

- dam olish qurilmalari va inshootlari-plyajlar, maydonchalar uskunalari, pavilionlar, bog‘-park mebellari;

- savdo va xo‘jalik inshootlari-kiosklar, palatkalar, laryoklar, bolalar va xo‘jalik maydonchalari uskunalari va boshqalar.

Barcha mo‘jaz arxitekturaviy shakllar qurilishi bo‘yicha ikki guruhga bo‘linadi:

sl.unistica.com

dzen.ru

1-2-rasmlar. Arkalar.

- maxsus ishlab chiqarilgan, individual loyihalar bo‘yicha tayyorlangan;

- tipovoy loyihalar bo‘yicha, tipovoy elementlar va konstruksiyalardan tayyorlangan.

Tipovoy elementlar bo‘yicha tayyorlangan mo‘jaz arxitekturaviy shakllar, ko‘kalamzorlashtirilgan umumshahar obyektlari va turarjoy hududlarida qo‘llaniladi.

Bog‘-park mebellari landshaft arxitekturasi obyektlariga tashrif buyuruvchilar uchun yanada qulay sharoitlar yaratish uchun xizmat qiladilar. Obyekt hududlaridagi shakllar ishlatilishi bo‘yicha quyidagi turlarga bo‘linadilar:

- umumiy foydalanish qurilmalari – o‘rindiqlar, yoritgichlar, urnalar va boshqalar;

- maxsus qurilmalar – dam olish joylari, bolalar maydonchalari, sport qurilmalari, suv qurilmalari, plyajlar va boshqalar uchun;

- xo‘jalik qurilmalari-maishiy xizmat butkalari, axlat konteynerlari va boshqalar.

Umumiy foydalanish qurilmalari. O‘rindiqlarning qisqa vaqt (suyanchiqsiz) va uzoq vaqt (suyanchiqli) dam olish obyektlari mavjud. Ularning tashqi ko‘rinishi xilma-xil bo‘lib, har xil materiallardan tayyorlanadilar - metall, beton, yog‘och, plastmassa va toshdan. O‘rindiqlar tayyorlanishiga qarab, bir oraliqli uzunligi 1,2 m dan 2 m gacha, ikki oraliqligi 3,2 m dan 4 m

gacha. O'rindiqlar balandligi 40 sm qilib olingan. O'rindiqlar joylashish soni 1 ga. hududga 30-60 ta gacha bo'lishi mumkin.

Toshdan ishlangan o'rindiqlar qattiq va sovuq bo'ladi, ularni ko'chmas qilib, maxsus poydevorlarga o'rnatishadi. Bu hozirgi zamon talablari bilan o'tkaziladigan kapital ta'mirlash ishlarga xalaqit beradi.

Metall faqat mustahkamlab biriktirish qismlari uchun ishlatiladi, mebellarning naqshli oyoqlarini cho'yandan yasashadi.

Beton ham tosh kabi ishlatilishi uzoq muddatli material bo'lib, o'rindiqlar tayyorlanishiga juda qulay. Toshli o'rindiqlar kabi beton o'rindiqlar ham sovuq bo'lib, o'tirish uchun noqulay. Ichiga har qanday rang beruvchi qo'shimchalar aralashtirilgan bo'lsa ham beton o'rindiqlar qirralarining sinishi bilan kishida yomon taassurot uyg'otadi.

Yog'och materialli o'rindiqlarni tayyorlash oson bo'lib, ularning issiqlik o'tkazish xususiyatlari baland. Antiseptiklangan va ishlov berilgan yog'ochlar uzoq muddatga xizmat qilishi mumkin, asosiysi singan qismlarni oson almashtirib ta'mirlash mumkin.

Guldonlar –maxsus qurilma bo'lib, gurkirab o'sadigan rangli gullaydigan o'simliklar uchun ishlatiladi. Ular yasalishi bo'yicha har xil shakllarga ega: kvadrat, aylana, ko'pburchakli, oval shaklida bo'lishi mumkin. Qurilish materiallari uchun: yog'och, sopol, beton, tosh bloklar, plastmassa ishlatilishi

mumkin. Guldonlar sementdan tayyorlanishi, silliq yuzali yoki relefli yuzali, tashqi tomondan oq va har xil rangli (sement, granit, marmar parchalari, chaqir toshlar, klinkerlar qo'shimchalar kiritishi bilan) bo'lishi mumkin. Standart guldonlar uchun silliqlangan g'isht yoki tabiiy toshlar (plitka shaklida, silliq yoki yuzasi fakturali) materiallar ishlatiladi. Mobil guldonlar og'irligi 100 kg dan (tuproq bilan to'ldirilgan) ortiq bo'ladi. Uch tonnaga mo'ljallangan avtokran yordamida ularni ortish yoki tushirish mumkin. Ulardan xohlagancha landshaft kompozitsiyalari yaratish mumkin. O'simliklar chirmasligi uchun pastki qismlariga teshiklar qo'yiladi.

Turli xil kichik me'moriy shakllar barcha kommunal va turar-joy binolarini o'simlik bilan yagona tizimga birlashtirishga yordam beradi. Ularning yordami bilan landshaft dizaynidagi kamchiliklarni bartaraf etish, hududni noyob va qulay qilish mumkin. Bu bog' uchastkasi yoki yozgi uyning hududini bezash uchun mo'ljallangan konstruksiyalar. Ular dekorativ funksiyadan tashqari amaliy ahamiyatga ham ega. Bunday obyektlar turli o'lchamdagi maydonlarda o'simliklar ekishni qulay tashkil etishga, dam olish zonasini jihozlashga yordam beradi. Ular asosiy tuzilmalar hisoblanmaydi. Ko'p turlari o'z qo'llaringiz bilan yog'ochdan, metallardan yoki buning uchun eski buyumlardan foydalanish mumkin. Kichik me'moriy shakllar bir necha maqsadlarda qo'llaniladi:

arkhitektor-sochi.ru

uleoparda.ru

center-sps.ru

3-4-5-rasmlar. Haykallar.

- dekorativ (hududni bezash) - ochiq gazeboslar, alp do'ngliklari, haykallar, yengil ko'prikchalar, favvoralar;

- funksional (amaliy maqsadga ega) - vazon guldonlar, gulzorlar, pergolalar, vertikal klumbalar va o'simliklar uchun boshqa tuzilmalar, zinapoyalar, bog' mebellari, hovuzlar, gazeboslar, har xil turdagi to'siqlar;

- ko'ngilochar - sport va o'yin maqsadlari uchun me'moriy shakllari, masalan, qum qutilari, do'ngliklar, belanchaklar, turniklar va boshqalar.

Kichik me'moriy shakllarning ko'p turlari universaldir. Ular bir vaqtning o'zida maydonni o'zgartiradilar va amaliy ahamiyatga ega. Bularga gazebos, chiroqlar, hovuzlar, bog' skameykalari, vazon guldonlari kiradi. Landshaft dizaynining dekorativ elementlari maqsad, tashqi ko'rinish va ular tayyorlangan materialda farqlanadi. Ammo ularning barchasi hududni o'rab turgan makonni idrok etishning yaxlitligini yaratadi.

Adabiyotlar

1. A.S.Uralov, D.A.Xamidova. "Landshaft arxitekturasi fanidan bajariladigan kurs loyihalarining mavzulari va ularni bajarish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar" – Samarqand-2013y.

2 . Bogovaya I.O., Teodoronskiy T. «Ozelenenie naselennix mest». — M.: — 1990.

3. topogis.ru»Raznoe .Fayloviy arxiv studentov. Revitalizasiya (lotincha re... - qaytadan boshlash va vita - hayot, tom ma'noda: hayotning qaytishi) urbanizm kontekstida shahar makonini qayta tiklash va jonlantirish jarayonini anglatadi.

4. "Chorbog' uslubidagi milliy istirohat bog'i va uning landshaftlar dizayni yechimi". Monografiya Xamidova Dildora Abduxakimovna 2024y.

